

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor: FILIP RYTÍŘ

Název: *Odraž antických ctností v učebnicích dějepisu pro 21. století*

Místo, rok, rozsah práce: Praha, odevzdáno na Katedře dějin a didaktiky dějepisu v červenci 2024, 64 stran textu, bibliografie

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jana KEPARTOVÁ, CSc.

Hodnotící kritéria

	splňuje	splňuje z větší části	splňuje z menší části	nesplňuje
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.		x		
Metody využití autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.	x			
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu .		x		
Struktura práce je vyvážená a logická.	x			
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu .	x			
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb .		x		
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie .		x		
Autor správně cituje .	x			
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	x			

Celkové hodnocení (slovně)

Rád jsem přijal oponenturu bakalářské práce Filipa Rytíře, jednak proto, že zasahuje do oblasti klasických tradic, jednak proto, že jsem měl možnost defendentu poznat jako nadaného a svědomitého studenta. Práce do značné míry naplňuje očekávání, jež vzbuzuje název, přináší poměrně kvalitní analýzu samotných učebnic a řadu zajímavých postřehů. Za poněkud slabší však pokládám její teoretickou část.

Po formální a jazykové stránce je třeba říci, že studie je zpracována kvalitně; nenajdeme tu našťastí pravopisné chyby ani nešvary v poznámkovém aparátu, tak časté u prací tohoto typu. Snad bych jen podotkl, že autor někdy píše jaksí toporně, jako by nebyl „vypsáný“ – podivně působí formulace jako *výskyt ctností*, můžeme

vyzozorovat ctnosti, můžeme zablédnout řadu ctností atd. Ve zkrácených citacích není potřeba uvádět formulace typu Zamarovský, Praha, 2000 (naopak by se mělo uvést, že je to další vydání).

Struktura práce je logická a vyvážená, soudím ale, že výklad např. o Achilleovi je příliš podrobný, a přitom přináší spíše známé informace. Autor by se měl především zaměřit právě na jeho ctnosti, jeho roli jako morálního vzoru. V práci bych ocenil přílohy, mohly být využity třeba reprodukce z učebnic či citáty důležitých formulací. Autor při své analýze učebnice především parafrázuje.

Obsah: zdá se mi, že by autor měl důkladněji zdůvodnit, proč si vybral z nepřeberné studnice antických moralit právě tyto – jistě zvolil ty nejpodstatnější hrdiny, ale přesto by měl být výběr lépe argumentován. Určitě měl být důkladněji zdůvodněn též samotný výběr učebnic. Věnoval se už někdo tomuto tématu? Charakteristika dosavadního bádání chybí úplně. Řečnictví je, zdá se mi, trochu jiná problematika než mytologie, řečníci spíše utvářeli ideály, respektive navazovali na mytologii. Paralelní postavení tří kapitol o mytologii, řečnictví a filozofii na mě působí nesouměřitelně, i když smysl tomu dává jejich propojení, které je autorovým vlastním přínos. Lze tyto oblasti striktně oddělovat? Cicero se přece zabýval řečnictvím i filozofií. A nemělo by smysl uvést i literaturu?

Historické řemeslo: Ve zdrojích je uvedeno příliš málo literatury. Chápu, že dané téma dosud zpracováno nebylo, takže autor mnoho referencí k roli ctností v učebnicích neměl. Nicméně teoretická část vykazuje určité slabiny a vyznívá vlastně poněkud povrchně: nemyslím si, že je vhodné jako základ pro filozofickou část práce využívat jen spíše středoškolskou učebnici Hanse J. Störiga (postrádající poznámkový aparát), stejně jako práce Vojtěcha Zamarovského pro výklad o mytologii. Už proto, že autorovým druhým oborem jsou základy společenských věd, měl by znát i další práce o antické filozofii, např. Milana Machovce či Ivana Tretery. Jistě také odkazy na práce školitelky mohly být doplněny i o další práce, např. v případě Prométhea. Proto je bohužel třeba upozornit, že ctnosti a morální hodnoty nejsou vždy popsány na základě antických pramenů (v rozporu s autorovým tvrzením), z nich autor vychází vlastně jen v pasáži o řečnictví – a dále, lze opravdu *popsat ctnost*? Problém je jistě komplexnější. Určitě by se dalo ocitovat i více literatury k pojetí slibu, bylo by lze odkázat aspoň na encyklopedická díla, jako *Neuer Pauly* nebo *Encyclopedii Britannicu*. Je vůbec korektní ve výzkumné práci využívat vysokoškolské učebnice? Navíc myslím není přípustné, aby několik stran vysokoškolské kvalifikační práce čerpal z jediného zdroje (s. 16-19).

Oceňuji naopak velmi praktickou část, kdy autor učebnice analyzuje přesvědčivým způsobem, čtivě a přináší řadu záslužných postřehů.

Nedostatky: soudím, že *areté* u Platóna je spíše ctnost než morální hodnota. Autor neuvádí ani slovo o tom, jak si učebnice vybral.¹

Je to opravdu „odkaz antických ctností v učebnicích dějepisu“ – není to spíš *zobrazení, využití*? A nemělo by se už v názvu zohlednit, že jde o učebnice pro 6. třídy ZŠ a primy gymnázií?

Otázky k obhajobě:

Myslím, že při zpracování podobného tématu by se měl autor aspoň pokusit rozlišit pojem ctnost a morální hodnota a jasněji je definovat.

Rozumím tomu, že autor musel omezit množství studovaných učebnic. V čem je ale rok 2000 pro něj logický mezník? Také to by se mělo v práci více zdůvodnit.

Práci *Najděte si svého Mart'ana* neznám, mohl by mi autor zdůvodnit, proč právě ji cituje pro definici morálních hodnot? A nenašlo by se takových definicí více?

Jaké místo – pokud nějaké – mají antické ctnosti v učebnicích základů společenských věd? Tam bych je vlastně vzhledem k tomu, že jde také o formování občana, čekal přinejmenším stejně významně jako v učebnicích dějepisu.

Co znamená *nejlepší učebnice*? – nejsdělnější, nejpodrobnější, nejatraktivnější?

Jaký je rozdíl mezi *obsahovou stránkou učebnice* a pohledem *didaktickým*? ☺

Jde řečníkovi opravdu především o blaho toho, v jehož prospěch mluví? Nejde též o řečníka samotného?

Téma je vlastně nesmírně široké – autor by se snad více měl vyrovnat i s tím, kdy se dané osobnosti začaly stávat právě vzory ctností – jistě to bylo jinak v antice, středověku i 19. století. A co místo ctností v literatuře? Tady se autor pohybuje poněkud na tenkém ledě, měl by asi odlišovat, zda čerpá z mytologie, literatury, historie. Všimá si totiž ctností ve všech těchto oblastech, ale trochu je míchá dohromady.

---

¹ Doopsat papír – poznámka pro mne.

Byly antické ctnosti a morální hodnoty dostatečně tematizovány i v průběhu vysokoškolského autorova studia?

Jak by si podle autora měly učebnice poradit s tím, že antický ideál ctnostného člověka se týká jen muže, nikoli žen?

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že práce Filipa Rytíře je pro mě potěšující doklad zájmu studentů o antickou kulturu, její druhý život a přesvědčivý pokus obhájit její místo ve školním vyučování. Sympatický je vlastně vůbec i důraz na ctnosti a morální hodnoty, které v dnešní společnosti působí snad až archaicky. Přes všechny své podněty a někdy kritické připomínky ji rád doporučuji k obhajobě.

Datum: Praha, 31. srpna 2024

Podpis oponenta práce: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.